

Sygn. akt III AUa 82/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska (spr.)
Sędziowie:	SSA Aleksandra Urban SSA Barbara Mazur
Protokolant:	sekr. sądowy Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2016 r. w Gdańsku

sprawy G. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 listopada 2015 r.,
sygn. akt VI U 844/15

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;
2. zasądza od G. G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 135,00 (sto trzydzieści pięć 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Aleksandra Urban SSA Alicja Podlewska SSA Barbara Mazur

Sygn. akt III AUa 82/16

UZASADNIENIE

Ubezpieczony G. G. odwołał się od decyzji z dnia 3 marca 2015 roku, którą Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił przyznania mu prawa do emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z uwagi na niewykazanie 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 1999 r.

Ubezpieczony domagał się uwzględnienia mu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia:

- od 8 listopada 1984 r. do 31 grudnia 1984 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B. na budowie eksportowej w NRD w B. – na stanowisku montera-ślusarza;

- w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B.: od 8 stycznia 1985 r. do 25 lipca 1987 r.- na stanowisku spawacza-ślusarza, od 26 lipca 1987 r. do 13 czerwca 1988 r. na stanowisku spawacza, od 12 lipca 1989 r. do 31 marca 1996 r. na stanowisku spawacza-ślusarza;

- od 14 czerwca 1988 r. do 15 czerwca 1989 r. w (...) w B. na budowie eksportowej W. (...) w Czechosłowacji na stanowisku palacza;

- od 1 kwietnia 1996 r. do 31 grudnia 1998 r. w Zakładzie Produkcyjno-Usługowym (...) w B. na stanowisku montera-spawacza;

Ubezpieczony wyjaśnił, iż na budowie eksportowej w Czechosłowacji wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę wymienioną w wykazie A dział XIV poz. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1982 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, natomiast w pozostałych okresach pracę wymienioną w wykazie A dział XIV poz. 12. Prace monterskie polegały na spawaniu i nie wykonywał prac ślusarskich. Obsługiwane przez niego ręcznie kotły były natomiast typu przemysłowego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując dotychczasowe stanowisko. Wskazał, iż oprócz stażu pracy w warunkach szczególnych, ubezpieczony spełnił wszystkie wymagane przepisami przesłanki do nabycia emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Do stażu pracy w warunkach szczególnych zaliczył ubezpieczonemu okres zatrudnienia od 1 marca 1979 r. do 7 listopada 1984 r. tj. 5 lat 8 miesięcy i 7 dni na stanowisku montera instalacji przemysłowych, udokumentowanego świadectwem pracy w warunkach szczególnych. Nie uwzględnił spornych okresów, gdyż nie zostały udokumentowane takimi świadectwami – z wyjątkiem okresu zatrudnienia od 26 lipca 1987 r. do 13 czerwca 1988 r.

Wyrokiem z dnia 9 listopada 2015 r., sygn. VI U 844/15, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury począwszy od dnia 1 lutego 2015 r. (punkt 1), stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (punkt 2), zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 3).

Sąd I instancji w ustnym uzasadnieniu przedstawił następujące ustalenia i rozważania

Ubezpieczony, urodzony (...), dnia 9 lutego 2015 roku złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Ubezpieczony nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego.

Sporną pozostawała okoliczność, czy ubezpieczony przez okres co najmniej 15 lat był zatrudniony w warunkach szczególnych i czy taki charakter miało jego zatrudnienie od 8 listopada 1984 r. do 31 grudnia 1998 r.

Ubezpieczony w okresie od 1 września 1972 r. do 31 marca 1996 r. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w przedsiębiorstwie (...), później w spółce pod tą firmą.

W okresie od 8 listopada 1984 r. do 31 grudnia 1984 r. korzystał z urlopu bezpłatnego, w związku z zatrudnieniem na budowie eksportowej przez (...) Przedsiębiorstwo (...) w B.. Na budowie eksportowej pracował jako monter - ślusarz.

Nadto od 14 czerwca 1988 r. do 15 czerwca 1989 r. pracował jako palacz w Czechosłowacji w kotłowni oczyszczalni ścieków, którą obsługiwał ręcznie.

W 1980 roku uzyskał książeczkę spawacza.

Od 26 lutego 1985 r. do 25 lipca 1987 r. był zatrudniony jako spawacz - ślusarz. Od 26 listopada 1985 r. jako ślusarz. Od 26 lipca 1987 r. do 13 czerwca 1988 r. jako spawacz. Od 12 lipca 1989 r. jako ślusarz. Od 1 sierpnia 1989 r. jako ślusarz - spawacz. Od 1 kwietnia 1992 r. jako ślusarz - spawacz.

Przedsiębiorstwo (...) zajmowało się konstrukcjami stalowymi. Ubezpieczony, z uwagi na to, że pracował stale w tej samej brygadzie, bądź osobiście spawał elementy konstrukcji, bądź jako ślusarz czy też monter był zatrudniony w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych.

Łącznie wykonywał prace w warunkach szczególnych przez 16 lat, 11 miesięcy i 4 dni.

Powyższy stan faktyczny, w części tylko niesporny, Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów przedłożonych przez strony oraz zeznań świadków oraz ubezpieczonego, którym częściowo dał wiarę. W ocenie Sądu ich zeznania, w świetle akt osobowych ubezpieczonego, nie były w pełni wiarygodne, a świadkowie starali się przede wszystkim wykazywać, że praca ubezpieczonego polegała wyłącznie na spawaniu. Tego rodzaju ustalenie nie byłoby trafne. Niewątpliwie jednak, w ocenie Sądu I instancji, ubezpieczony, poza okresem, gdy pracował jako spawacz, w pełnym wymiarze czasu pracy pracował przy spawaniu w wyżej wymienionym znaczeniu, a więc na stanowisku w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych.

Sąd Okręgowy nie dał również wiary zeznaniom ubezpieczonego co do okoliczności, że pracował jako spawacz na budowie eksportowej w NRD od 8 listopada 1984 r. do 31 grudnia 1984 r. Umowa jaką zawarł mówi o stanowisku montera - ślusarza, a inne dowody nie potwierdzały, że wykonywał prace spawalnicze.

Sąd I instancji dał natomiast wiarę, że w Czechosłowacji ubezpieczony wykonywał pracę jako palacz w nieautomatyzowanej kotłowni. Jest to bowiem potwierdzone świadectwem pracy.

Sąd Okręgowy przytoczył, że zgodnie z treścią art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w artykułach 32 do 34, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli, po pierwsze okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w artykule 27. Emerytura, o której mowa w ust. 1 przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do Otwartego Funduszu Emerytalnego.

W myśl ust. 2 art. 32 cytowanej ustawy dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej.

Przepisy rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, które nadal zachowały swoją moc na warunkach określonych w art. 32 ust. 4 mają zastosowanie do wszystkich pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zgodnie z § 2 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku, a okresy te stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy.

Niemniej, w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych każdy fakt mający wpływ na prawo do świadczenia lub jego wysokość może być dowodzony wszelkimi środkami, które Sąd uznał za pożądane i ich dopuszczenie za celowe. Zaliczenie nieudokumentowanych spornych okresów pracy w szczególnych warunkach

do stażu pracy wymaga dowodów niebudzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych. Dopuszczalne jest w tym postępowaniu prowadzenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Dla oceny czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska tylko rodzaj powierzonej mu pracy.

W świetle dokonanych przez Sąd I instancji ustaleń ubezpieczony od 14 czerwca 1988 r. do 15 czerwca 1989 r. wykonywał prace nieautomatyzowane palaczy i kotłów parowych typu przemysłowego oraz w wyżej wymienionym czasie wykonywał prace przy spawaniu, bądź jako spawacz, bądź jako pracownik w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych, to jest prace wymienione w wykazie A dział XIV poz. 1 i poz. 12 rozporządzenia., to jest prace w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie artykułu 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury.

Sąd Okręgowy, zgodnie z przepisem artykułu 118 ust. 1a ustawy emerytalno-rentowej, z urzędu orzekł w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Zdaniem Sądu Okręgowego brak było podstaw do stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego pomimo uwzględnienia odwołania ubezpieczonego.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i § 11 ust. 2 i § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, ustalając opłatę jako trzykrotność stawki minimalnej stosownej do wkładu pracy pełnomocnika dla wyjaśnienia okoliczności sprawy.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając go w części - w punkcie 1 i 3 i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, § 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury, podczas gdy ubezpieczony nie spełnił wszystkich wymaganych warunków określonych w w/w przepisach oraz naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania w całości, ewentualnie o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, jak również o zasądzenie od odwołującego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, iż Sąd Okręgowy poczynił nieprawidłowe ustalenia w przedmiocie zatrudnienia powoda w szczególnych warunkach. Zdaniem ZUS ustalenia Sądu Okręgowego są sprzeczne z wnioskiem końcowym będącym podstawą zmiany zaskarżonej decyzji.

Sąd I instancji w uzasadnieniu wyroku podał, iż ustalił, że powód pracował:

- od 08.11.1984 r. do 31.12.1984 r. na budowie eksportowej w NRD na stanowisku monter - ślusarz,
- od 26.02.1985 r. do 25.07.1987 r. był zatrudniony jako spawacz-ślusarz w (...) Przedsiębiorstwie (...).
- od 12.07.1989 r. jako ślusarz, od 01.08.1989 r. jako ślusarz - spawacz, od 01.04.1992 r. do 31.03.1996 r. jako ślusarz-spawacz w (...) Przedsiębiorstwie (...).

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku wskazał nadto, że nie dał wiary zeznaniom powoda i świadków, iż w całym spornym okresie powód wykonywał czynności spawalnicze, jak również nie potwierdzają tego akta osobowe. Pracę wykonywaną przez ubezpieczonego, poza okresami, w których spawał, Sąd określił jako pracę na stanowisku monter a bądź ślusarza „w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych”. Jednocześnie Sąd, uwzględniając powyższe okresy jako pracę wykonywaną w szczególnych warunkach, podał w uzasadnieniu wyroku, że powód wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienioną w wykazie A, dział XIV poz. 12, tj. prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym.

Odnosnie okresu od 14.06.1988 r. do 15.06.1989 r., w którym ubezpieczony pracował jako palacz w nieautomatyzowanej kotłowni na budowie eksportowej W. (...) w Czechosłowacji skarżący wskazał, że sąd nie podał, na jakiej podstawie dokonał ustaleń - czy piece obsługiwane przez powoda były typu przemysłowego i czy powód miał uprawnienia do obsługiwania tego rodzaju pieca.

Apelujący stwierdził, że jakkolwiek można zgodzić się z zaliczeniem do pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia powoda od 26.07.1987 r. do 13.06.1988 r., tj. 10 m-cy i 19 dni, w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o., na stanowisku spawacza, na podstawie świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 29.03.1996 r., to po uwzględnieniu już zaliczonego przez ZUS okresu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 5 lat, 8 m-cy i 7 dni, G. G. nadal nie legitymuje się wymaganym 15 - letnim okresem pracy w szczególnych warunkach.

Sam pracodawca w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach wskazał okres zatrudnienia od 01.09.1972 r. do 31.03.1996 r., jednakże jako okres pracy w szczególnych warunkach podano jedynie okres od 26.07.1987 r. do 13.06.1988 r.

Ponadto pozwany zarzucił, że Sąd w uzasadnieniu wyroku nie odniósł się do okresu zatrudnienia ubezpieczonego od 01.04.1996 r. do 31.12.1998 r. w Zakładzie Produkcyjno - Usługowym (...) w B. na stanowisku montera-spawacza.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 maja 2013 r., sygn. akt III AUa 26/13, wykonywanie pracy w warunkach szczególnych nie może zostać tylko uprawdopodobnione, ale musi zostać wykazane w sposób niezbity i nie budzący jakichkolwiek wątpliwości. Dokonując oceny materiału dowodowego sprawy trzeba mieć na uwadze, że zaliczenie nieudokumentowanych okresów składkowych do uprawnień lub wzrostu świadczeń emerytalno-rentowych wymaga zawsze dowodów nie budzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych.

Reasumując, w ocenie pozwanego, ubezpieczony nie spełnił warunków niezbędnych do przyznania mu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Z uwagi na powyższe Sąd wydając zaskarżony wyrok naruszył wskazane na wstępie przepisy prawa materialnego.

Zdaniem pozwanego, Sąd wyrokując na podstawie zebranego materiału dowodowego, uchybił również zasadzie swobodnej oceny dowodów, dokonując oceny dowodów w sposób dowolny, przez co naruszył przepis prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego organu rentowego zasługuje na uwzględnienie w sposób skutkujący zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

Przedmiotem sporu było, czy ubezpieczony spełnił warunki określone art. 184 w związku z art. 32 ust 1-4 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2015r. poz. 748 j.t.- dalej „ustawa emerytalna”), a konkretnie, czy na dzień 1.01.1999 r. legitymował się co najmniej 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych. Spełnienie przez niego pozostałych przesłanek określonych powołanymi przepisami (wiek emerytalny, ogólny staż

ubezpieczeniowy, wniosek o przekazanie środków z OFE) na etapie apelacji nie było sporne i nie budziło wątpliwości Sądu odwoławczego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego we wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy dokonał częściowo sprzecznego ze zgromadzonym materiałem dowodowym ustalenia stanu faktycznego sprawy. W konsekwencji Sąd I instancji poczynił również błędne rozważania prawne, co skutkowało nieuzasadnionym przyznaniem ubezpieczonemu prawa do emerytury.

W kontekście powyższego należy podkreślić, że prawidłowe rozstrzygnięcie każdej sprawy uzależnione jest od spełnienia przez Sąd orzekający dwóch naczelných obowiązków procesowych, tj. przeprowadzenia postępowania dowodowego w sposób określony przepisami kodeksu postępowania cywilnego oraz dokonania wszechstronnej oceny całokształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej. Rozstrzygnięcie to winno również znajdować oparcie w przepisach prawa materialnego adekwatnych do poczynionych ustaleń faktycznych. Kontrola instancyjna zaskarżonego orzeczenia ma natomiast na celu ustalenie, czy w sprawie będącej przedmiotem rozpoznania Sąd pierwszej instancji sprostał tym wymogom. Istotą postępowania apelacyjnego jest zbadanie zasadności zarzutów skierowanych przeciwko orzeczeniu sądu pierwszej instancji. Sąd odwoławczy orzeka jednak w oparciu o całokształt zgromadzonego materiału dowodowego, dokonując na nowo jego własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych w postępowaniu przed sądami obu instancji dowodów. Jako Sąd merytoryczny, bazując na tym samym materiale dowodowym, co Sąd pierwszej instancji, Sąd odwoławczy może czynić własne, odmienne ustalenia, może również, na podstawie art. 382 in fine k.p.c. przeprowadzić uzupełniające postępowanie dowodowe. Sąd drugiej instancji jako sąd nie tylko odwoławczy, lecz także merytoryczny, nie może poprzestać na zbadaniu zarzutów apelacyjnych. Powinien poczynić własne ustalenia i samodzielnie ocenić je z punktu widzenia prawa materialnego. Sąd Najwyższy wyraźnie też akcentuje, że ustalenia sądu pierwszej instancji nie są dla sądu drugiej instancji wiążące, stąd też obowiązek dokonywania ustaleń istnieje niezależnie od tego, czy wnoszący apelację podniósł zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub ich braku (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124).

Przechodząc do rozważań merytorycznych należy wskazać, iż Sąd Okręgowy przywołał właściwe przepisy prawa i dokonał ich prawidłowej wykładni, stąd też nie ma potrzeby ich ponownego przytaczania w niniejszym miejscu. Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji załącznika do rozporządzenia. W świetle art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (dalej – „ustawa emerytalna”), pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tymże rozporządzeniu. Cechą niezbędną do uznania danego zatrudnienia za wykonywane w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jest wykonywanie pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust 1). Intencją ustawodawcy było zawężenie zakresu okresów szczególnych tylko do tych okresów zatrudnienia, w których praca była faktycznie wykonywana, a nie do samego pozostawania w zatrudnieniu. Zaznaczyć bowiem trzeba, że tylko okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy kreują i wypełniają weryfikowalne kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Taki sam warunek odnosi się do wymagania stałego wykonywania takich prac, co oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku), i nie stałe świadczenie pracy wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia (zob. wyrok SN z 19 września 2007 roku, III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329).

Z powyższego wynika, iż nie jest dopuszczalne przy ustaleniu okresów pracy w szczególnych warunkach uwzględnienie także innych równocześnie wykonywanych prac

w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją odstępstwa, pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku (por. wyroki SN z dnia 6 grudnia 2007 roku, III UK 62/07, LEX Nr 375653, z dnia 5 maja 2009 roku, I UK 4/09 oraz z dnia 11 marca 2009 roku, II UK 243/08). Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny (por. wyroki SN z dnia 22 stycznia 2008 roku, I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 oraz z dnia 12 kwietnia 2012 roku II UK 233/11, OSNP 2013 nr 7-8, poz. 86).

Decydującym dla stwierdzenia uprawnień ubezpieczonego do przedmiotowego świadczenia było ustalenie, czy pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B. (później (...) spółka z o.o., dalej oznaczony jako: (...)) tj. od 8 stycznia 1985 r. do 25 lipca 1987 r., od 26 lipca 1987 r. do 13 czerwca 1988 r., od 12 lipca 1989 r. do 31 marca 1996 r., pozostałe bowiem okresy sporne były zbyt krótkie, aby łącznie uzupełnić brakujący mu staż pracy w warunkach szczególnych (9 lat, 6 miesięcy i 23 dni). Ubezpieczony twierdził, iż w zakładzie (...) wykonywał wyłącznie prace wymienione w wykazie A dział XIV poz. 12 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) tj. prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że w judykaturze nie budzi kontrowersji, iż „prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym” - wymienione pod poz. 12 Działu XIV wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. - obejmują prace wykonywane w przebiegu spawania, innymi słowy – w technologicznym procesie spawania, co nie oznacza wyłącznie prac polegających stricte na spawaniu. Za prace „przy spawaniu” mogą być uznane nawet prace wykonywane przez osoby zatrudnione na innym stanowisku niż spawacz, pod warunkiem jednakże, że uczestniczą one w procesie spawania (por. np. wyrok SN z dnia 29 stycznia 2008 r., OSNP 2009/5-6/79). Przyjmuje się również, że jeżeli praca na stanowisku spawacza obejmowała dominujące czynności spawania, które wymagały np. uprzedniego wycięcia elementów przeznaczonych do spawania w celu zmontowania całości konstrukcji, ma ona charakter pracy w warunkach szczególnych w charakterze spawacza (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 6 lutego 2013 r., I UK 490/12, LEX nr 1360194).

Z drugiej strony, zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem, „wykonywanie pracy przez pracowników zatrudnionych w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych nie mieści się w określeniu "prace przy spawaniu" wymienionym w wykazach A i B, stanowiących załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i nie uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie art. 32 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (zob. np. wyrok SN z 29 stycznia 2008 r. I UK 192/07 OSNP 2009/5-6/79).

Takie rozumienie rozważanego zwrotu wynika z jego wykładni językowej, prowadzącej do wniosku, że podobnie jak inne podobne zwroty, np. "przy sprzątaniu", obejmuje czynności związane ze spawaniem (sprzątaniem), a nie obejmuje czynności innego pracownika znajdującego się w bezpośredniej bliskości. Nie ulega wątpliwości, że "praca wykonywana przez pracowników zatrudnionych w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych w wydziałach spawalniczych" (która wymieniona zresztą została w Dziale XIV, poz. 12, pkt 4 załącznika nr 1 do – zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego nr 3 z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego, (Dz.Urz. MHiPM nr 1-3, poz. 1) nie mieści się w określeniu "prace przy spawaniu", nie jest zatem pracą wymienioną w wykazach A i B, stanowiących załącznik do rozporządzenia z 1983 r. Z tego względu wykonywanie takiej pracy nie uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie art. 32 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach (por. wyrok SN z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07, LEX nr 447272).

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 lutego 2007 r., UK 258/06, OSNP 2008/5-6/81 - wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych "instytucją" wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia. Zawarcie przez ustawodawcę w zamkniętym katalogu rodzajów prac uznanych za prace w szczególnym charakterze wyłącza możliwość jego rozszerzania w procesie stosowania prawa (por. wyrok SN z dnia 6 grudnia 2010 r., II UK 140/10, LEX nr 786382; wyrok SN z dnia 14 grudnia 2009 r., I UK 218/09, LEX nr 577817). Możliwość odstępstwa od zasady powszechnej - zwłaszcza ze względu na przesłankę szczególnego charakteru zatrudnienia - pozostaje atrybutem władzy ustawodawczej, a nie sądowniczej (por. wyrok SN dnia 22 lutego 2007 r., I UK 258/06, OSNP 2008/5-6/81).

Podzielając takie rozumienie instytucji emerytury z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach Sąd Apelacyjny stwierdza, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, a w szczególności dokumentacja zawarta w aktach osobowych, nie potwierdza faktu wykonywania przez ubezpieczonego w spornych okresach zatrudnienia w (...) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach (§ 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego) wymienionych w poz. 12, działu XIV, wykazu A rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Zdaniem Sądu dokumenty te mają szczególny walor dowodowy, ponieważ zostały sporządzone w spornych okresach. Tymczasem zeznania świadków oraz przesłuchanie wnioskodawcy w charakterze strony oceniać należy z uwzględnieniem faktu, że od zdarzeń, których dotyczą, nastąpił znaczny upływ czasu, zgodne zaś z zasadami logiki i doświadczenia życiowego jest przyjęcie, że pamięć konkretnych wydarzeń zacierą się wraz z upływem czasu. Nadto łącząca strony relacja towarzyska może - choćby w sposób niezamierzony - wpływać na sposób przedstawiania przez nich faktów w sposób subiektywny, korzystny dla ubezpieczonego.

Istotną okolicznością jest zatem, iż spornej okoliczności nie potwierdził pracodawca, który w dwóch świadectwach pracy w warunkach szczególnych z dnia 29.03.1996r., a zatem wystawionych bezpośrednio na zakończenie stosunku pracy wskazał - jako okresy pracy w warunkach szczególnych ubezpieczonego - jedynie okresy: od 01.03.1979r. do 07.11.1984r. (praca na stanowisku monter instalacji przemysłowych, technolog - wykaz A dział V poz. 1) - k. 3 a.e.), oraz od 26.07.1987r. do 13.06.1988r. (praca na stanowisku spawacza - wykaz A dział XIV poz. 12 k. 3 a.e.). Pracodawca, jako podmiot powierzający konkretne prace i kontrolujący ich wykonywanie, dysponował niewątpliwie dostateczną wiedzą, co do rzeczywistego zakresu obowiązków ubezpieczonego na kolejnych stanowiskach.

Skoro ubezpieczony otrzymał powyższe dwa dokumenty od (...) spółki z o.o., to niewiarygodne jest jego wyjaśnienie złożone przed Sądem I instancji, iż nie otrzymał takich świadectw pracy w warunkach szczególnych dotyczących pozostałych okresów spornych, gdyż „nie mógł się dogadać z syndykiem”. Spółka nie była w upadłości w 1996r., a w aktach osobowych również brak jakichkolwiek dokumentów potwierdzających, aby ubezpieczony czynił jakiegokolwiek starania w ww. zakresie.

W „zwykłym” świadectwie pracy wystawionym również dnia 29.03.1996r. (...) spółka z o.o. wskazała, iż w okresie zatrudnienia od 01.09.1972r. do 31.03.1996r. ubezpieczony w pełnym wymiarze pracował na stanowiskach: ślusarz konstrukcji, ślusarz-spawacz, monter-spawacz, ślusarz -spawacz (k. 2 a.e.). Powyższe koresponduje z treścią kwestionariuszy osobowych wypełnianych przez ubezpieczonego w dniach: 03.08.1972r., 06.11.1984r. i 29.01.1991r. w których swoje stanowisko pracy i „zawód wykonywany” oznaczał jako ślusarz-spawacz (dwa pierwsze kwestionariusze), oraz ślusarz- spawacz-monter (vide kwestionariusze w aktach osobowych ubezpieczonego - brak oznaczenia numeracji kart).

Podkreślić też należy, iż z powyższych kwestionariuszy wynika, iż ubezpieczony ukończył zasadniczą szkołę zawodową z wyuczonym zawodem ślusarza mechanika, co potwierdza że miał również wyuczone kwalifikacje do wykonywania prac ślusarskich.

Z treścią tych dokumentów uzupełniają się logicznie karty zarobkowe dotyczące lat 1979-1990, w których: w latach 1979-1986r. wpisywano ubezpieczonemu zawód „ślusarz”, od 26.07.1987r. i w 1988r. „spawacz” (co jest zgodne ze

świadczeniem pracy w warunkach szczególnych za okres od 26.07.1987r do 13.06.1988r.), za rok 1989 „spawacz (od czerwca 1988r. do 11 lipca 1989r. ubezpieczony przebywał na urlopie bezpłatnym - świadectwo pracy k. 2 a.e.), w 1990 r. brak oznaczenia stanowiska pracy.

Z dokumentacji pracowniczej dotyczącej zaszeregowywania ubezpieczonego do kolejnych kategorii płacowych od lutego 1985 r., wynika, iż ubezpieczony był zatrudniony „w miejscu” tj. w Zakładzie Produkcji (...), następnie w dziale (...) jako: ślusarz-spawacz (luty 1985r.), ślusarz (listopada 1985r.), spawacz (26.07.1987r do 13.06.1988r.), ślusarz, ślusarz-spawacz (od lipca 1989r).

Z angaży, na podstawie których zakład pracy zlecał ubezpieczonemu dodatkowe prace poza zakresem obowiązków pracowniczych, w okresie od lipca 1980r. do marca 1990r., wynika, iż w hali (...)1, (...), gdzie G. G. pracował, wykonywane były nie tylko prace spawalnicze, sporadycznie monterskie, jak wynikałoby to z zeznań ubezpieczonego i świadków, ale także prace tokarskie, walcowanie, cięcie gilotyną, nadto znajdowało się tam palenisko. Ubezpieczonemu powierzono bowiem sprzątanie hali i placu, wywożenie stamtąd złomu, wiórów tokarskich, wywóz złomu spod gilotyny, z terenu paleniska (vide angaże w aktach osobowych).

Z angażu z 26.08.1985r. wynika, również, iż ubezpieczonemu powierzono zastępowanie brygadzysty w czasie, gdy ten korzystał z urlopu. Co istotne, z dokumentu wynika, iż była to brygada ślusarsko-spawalnicza. Powyższe, w ocenie Sądu II instancji, potwierdza, iż pracodawca ubezpieczonego, wbrew przeprowadzonym dowodom osobowym, zatrudniał pracowników wykonujących prace ślusarskie i były to prace dla niego równie istotne, niezbędne, co spawalnicze, skoro oznaczył brygadę jako „ślusarsko-spawalniczą”. Na rangę i potrzebę wykonywania takich prac w zakładzie wskazuje również rodzaj maszyn – tokarskie, gilotyny, walcarnie –zgrupowane w miejscu pracy ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny podziela, utrwalone w orzecznictwie stanowisko, zgodnie z którym zeznania świadków lub przesłuchanie stron, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach. Nie jest dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków lub przesłuchaniu stron, w sytuacji, gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne (por. wyrok SA w Szczecinie z dnia 20 września 2012 r. w sprawie III AUa 374/12, publik. LEX nr 1223476 oraz powołane w uzasadnieniu wyroki SA we Wrocławiu: z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie III AUa 1482/11, publik. LEX nr 1110006 i z dnia 22 lutego 2012 r. w sprawie III AUa 1734/11, publik. LEX nr 1129735). Prawo do emerytury w obniżonym wieku jest przywilejem – wyjątkiem od zasady nabywania uprawnień w powszechnym wieku emerytalnym, stąd spełnienie przesłanek do nabycia tego prawa musi być wykazane w sposób niebudzący żadnych wątpliwości.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zebrane dowody osobowe – pozostają w sprzeczności z dowodami z dokumentów, a tym samym nie są miarodajnym materiałem dowodowym, na którym można by oprzeć ustalenie, iż w ww. trzech spornych okresach ubezpieczony wyłącznie zajmował się pracami przy spawaniu (wykaz A dział XIV poz. 12.). Sąd Apelacyjny zgadza się przy tym z oceną Sądu I instancji, iż zeznania świadków R. i K. oraz ubezpieczonego, co do tego, iż żadne prace ślusarskie nie były wykonywane w miejscu pracy ubezpieczonego, w tym przez niego, a realizowane tam były wyłącznie prace spawalnicze, w niewielkim stopniu monterskie (jako element prac spawalniczych) są nieprzekonujące. Ubezpieczony miał kwalifikacje wyuczone i rzeczywiste do wykonywania zarówno prac ślusarskich, jak i prac spawalniczych i pracował zarówno jako ślusarz, jaki spawacz. W świetle przeprowadzonych w niniejszej sprawie dowodów z ww. dokumentów, brak jest również podstaw do przyjęcia, że wykonywane przez wnioskodawcę w spornych okresach zatrudnienia prace ślusarskie stanowiły wyłącznie integralną część prac przy spawaniu (etap prac spawalniczych), czy też że miały charakter incydentalny, krótkotrwały i uboczny. Wykonywane przez ubezpieczonego równoległe ze spawalniczymi na hali w zakładzie pracy, prace ślusarskie nie zostały wymienione w wykazach - załącznikach do rozporządzenia z 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, tym samym nie mogą uzupełniać brakującego G. G. stażu pracy w warunkach szczególnych. .

Rację też ma skarżący, iż dowolne są ustalenia Sądu I instancji dotyczące charakteru pracy ubezpieczonego na budowie eksportowej w Czechosłowacji (1988-1989), bowiem materiał dowodowy zgromadzony w aktach nie potwierdza, jaki

rodzaj kotłów ubezpieczony obsługiwał jako palacz. Nadto Sąd I instancji nie poczynił żadnych ustaleń dotyczących okresu zatrudnienia od 01.04.196r. do 31.12.1998r. Okresy te były jednak zbyt krótkie, aby ewentualnie uzupełnić ubezpieczonemu brakujący staż, stąd nie było podstaw do uzupełniania materiału dowodowego w tym zakresie.

Wobec tego za zasadny uznać należy podniesiony w apelacji zarzut naruszenia prawa art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, a w konsekwencji dokonanie ustaleń faktycznych sprzecznych z tym materiałem.

Ponieważ dla ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym ubezpieczony musi spełniać łącznie wszystkie przesłanki wynikające z treści z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, w tym sporną przesłankę osiągnięcia na dzień wejścia w życie ustawy, tj. 01 stycznia 1999 r. okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do tej emerytury, tj. co najmniej 15-letniego, wobec nie spełniania tej przesłanki brak jest podstaw prawnych do przyznania mu tego świadczenia.

Stosownie do treści art. 386 § 1 k.p.c. w razie uwzględnienia apelacji sąd drugiej instancji zmienia zaskarżony wyrok i orzeka, co do istoty sprawy.

Mając na względzie powyższe, działając na mocy art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.

SSO del. A. Podlewska (spr.) SSA A.Urban SSA B.Mazur